

Redengevende omschrijving gemeentelijke monumentenlijst

Helmichstraat 13

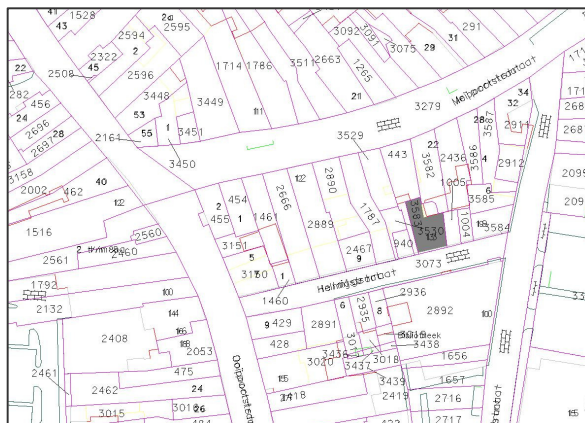
Monumentnummer : GM057

Straat : Helmichstraat
Huisnummer : 13
Toevoeging : ---
Postcode : 6981 DM

Kadastrale aanduiding : Doesburg
Sectie : C
Nummer : 3583

Naam object : ---
Bouwjaar : 18^e-19^e eeuw
Architect : nb
Bouwstijl : ---
Oorspronkelijke functie : stal/werkplaats
Huidige functie : winkel-woning

Inventarisatie/beschrijving : dhr. J. Krijnen
Datum beschrijving : 5-7-2013
Datum aanwijzing : 25-02-2014

Situering

Pand gelegen aan de noordzijde van de Helmichstraat in het zuidelijk deel van de historische binnenstad van Doesburg. Het pand staat met de gevel in de rooilijn. De linker zijgevel staat vrij aan een steeg die functioneert als achteringang van en behoort bij Meipootstraat 20.

Hoofdropzet

Eénlaags pand op rechthoekige plattegrond met hoog zadeldak tussen dakschild en topgevel en met de nokrichting evenwijdig aan de straat. Het pand heeft een begane grond en een zolder en is niet onderkelderd. Tegen de achterzijde staat links een éénlaags aanbouw onder plat dak, ernaast een open plaats.

Historie

De Helmichstraat is gelegen binnen de zuidelijke uitbreiding uit 1343 van de historische stad die in 1237 stadsrechten kreeg en kort ervoor moet zijn gesticht. De straat loopt parallel aan de noordelijk gelegen Meipoortstraat en er staan voornamelijk, kleinschalige bedrijfsmatige bebouwing, (voormalige) achterhuizen en stalgebouwen van oudsher behorend bij de hoofdbebouwing aan deze straat en de Ooipoortstraat.

Beknopte bouwgeschiedenis

Het gebouw is gelet op de aanwezige muurankers, het metselwerk en de hergebruikte eiken gebinten op zolder vermoedelijk in de zeventiende of achttiende eeuw gebouwd als achterbebouwing behorende bij het pand Meipoortstraat 20. De eiken kapconstructie is waarschijnlijk ouder, gelet op de constructieve kenmerken en de sporen van hergebruik. Het pand is in de tweede helft van de negentiende eeuw verbouwd tot woning en naar achteren uitgebreid. Daarbij zal ook de huidige voorgevelindeling tot stand zijn gekomen. In het voorjaar en de zomer van 2013 is het pand extern en intern verbouwd, waarbij de indeling op begane grond en verdieping is vernieuwd, een inrijopening rechtsvoor is versmald tot entree en in de achtergevel is een vensterkozijn verlaagd tot buitendeur naar de open plaats.

Exterieur

Helmichstraat 13 heeft een gepleisterde, bakstenen voorgevel van anderhalve bouwlaag hoog, staat op een gepleisterde plint en heeft twee vensters met zesruits ramen en een entree. De kozijnstijlen van de vensters hebben luikspooningen. De gevel heeft geheel rechts de entree tot het pand met recent geplaatste historiserende dubbele deuren met kalf en tweeruits bovenlicht. Ter hoogte van de zoldervloer zijn rechte muurankers in de gevel aanwezig, het exemplaar boven de muurdam tussen de vensters is groter, het anker rechts boven het middelste venster is als S-vormig anker uitgevoerd.

In de borstwering van de zolder is centraal een zolderluik met gehengen aanwezig. De gevel wordt aan de bovenzijde afgesloten door een bakgoot op klossen. Het dakvlak aan de straatzijde is belegd met afwisselend roodbakkende en gesmoorde oude Hollandse dakpannen. Recent is boven het middelste venster in het voorste dakvlak een plat gedekte dakkapel geplaatst met tweeruits draairamen. De zijwangen van de kapel zijn bekleed met zink, het platte dak is afgewerkt met een geprofileerd boeiboord en een zinken kraal. Links en rechts van de dakkapel zijn recent twee kleine dakramen geplaatst.

De linker gevel staat vrij aan een overbouwde steeg en is met hergebruikte bakstenen gemetseld van groot handvormformaat in een wild verband. In de gevel zijn een viertal kleine vierkante vensters aanwezig, aan de bovenzijde afgesloten met halfsteens rollagen. Het tweede venster vanaf de straat is vlakvullend dichtgemetseld met

inboetwerk, aan de binnenzijde van de muur bevindt zich ter plaatse een schouw met een stookkanaal. De andere drie vensters zijn in de negge dichtgemetseld met terugliggend werk. Aan de achterzijde is met kleinere bakstenen de zijgevel uitgebreid. Boven het kunststof golfplaten dak boven de steeg is de gevel voorzien van gesmede staafankers. Het linker zijdakvlak is belegd met afwisselend roodbakkende en gesmoorde oude Hollandse dakpannen en watert af op de overbouwde steeg. Uit het dakvlak rijst een vierkant gemetselde, gesausde schoorsteen. De hoekkepers zijn gedekt met moderne keperpannen.

De achtergevel is gemetseld van kleine handvorm bakstenen die mogelijk afkomstig zijn van de gesloopte voorganger ter plaatse van de houten onderslagconstructie. Het deel dat is opgenomen in het interieur van de uitbouw is geheel vlak gepleisterd, het vrijstaande deel is vertint. In de gevel is staande op de binnenplaats links een deur met bossingpanelen in de onderste vakken en glaspanelen met halfronde afsluitingen in de bovenste. De deur heeft een versierde naald. De deur dateert uit het midden van de 19^e eeuw en is vermoedelijk hergebruikt en. Ernaast een venster met draairamen en een klpraam boven een vast kalf. Deur en venster zijn voorzien van oude kozijnen met getoogde pen-en-gat verbindingen en worden ontlast met strekse bogen. Boven de gevelopeningen zijn gesmede staafankers opgenomen. De gevel wordt aan de bovenzijde afgesloten door een zinken mastgoot, ten tijde van het bezoek tijdelijk verwijderd. Op het achterste dakvlak liggen roodbakkende oude Hollandse pannen en een strook grijs gesmoorde oude Hollandse pannen links.

De rechter gevel is een gepleisterde topgevel, afgesloten met een windveer en heeft geen bijzondere kenmerken.

Interieur

Begane grond: De begane grond bestaat uit een halletje rechtsvoor met opgang naar de verdieping, een toilet en meterkast van waaruit de winkelruimte op de begane grond toegankelijk is. Dit is een ongedeelde ruimte met een recent aangebrachte betonvloer. De muren zijn beraapt. De draagconstructie van de zoldervloer is vrij in het zicht en bestaat uit een enkelvoudige grenen balklaag, afgewisseld met eiken balken, haaks in voor- en achtergevel gelegd. De constructie wordt ter plaatse van de oude positie van de achtergevel opgevangen door een gekoppelde, houten onderslag, die op twee plaatsen door een rondhouten stijl op een gemetselde poer wordt opgevangen. Links tegen de zijgevel is een forse gemetselde schouw aanwezig met verhoogde stookvloer en een zwaar geprofileerd schouw balk in Louis XIV-vormen. De schouw maakt geen deel uit van de oorspronkelijk opzet van het pand en de schouw balk is naar alle waarschijnlijkheid een hergebruikt exemplaar. Links en rechts van de schouw zijn de dichtgemetselde vensters zichtbaar, die met eiken lateien worden ontlast. Het metselwerk verjongt halverwege de verdiepingshoogte, ter bevordering van de stabiliteit zijn diverse muurdammen toegepast. Links geeft een doorgang met historisch kozijn met bovenlicht toegang tot de keuken in de uitbouw aan de achterzijde, van waar uit de open plaats rechts achter het pand toegankelijk is. Vanuit het halletje rechtsvoor geeft een nieuw geplaatste grenen steektrap toegang tot de zolder.

Zolder: de zolder bestaat uit twee ruimten aan de voor- en achterzijde van het gebouw, van elkaar gescheiden door een moderne tussenwand. De kapconstructie is in

beide ruimten in het zicht en uitgevoerd als sporenkap, grotendeels aan het zicht onttrokken door een moderne afwerking met gipsplaten. Het voorste deel van de constructie wordt opgevangen door een drietal eiken dekbalkgebinten die onderling gekoppeld zijn door middel van flieringbalken met windschoren, waarvan enkele nog aanwezig zijn. Bij het naar achteren uitbreiden van het pand is het achterste dakschild van muurplaat tot nok volledig vervangen met geschild rondhouten sporen waarbij machinaal gezaagd grenenhout is toegepast voor de kreupele stijlen. De uitbreiding zal daarom vermoedelijk hebben plaatsgevonden in het derde kwart van de negentiende eeuw. Via twee verticale rondhouten palen steunt het dakvlak af op de achterste flieringbalk van de eiken constructie.

Bouwdossiers

N.b.

Literatuur

- Haans, F.A.C., H.J. van Capelleveen, *Beschrijving Helmichstraat 7 Doesburg*, 22-5-1990 (adviesnr. 158)
- Haans, Frank, *Monumentengids Doesburg*, Utrecht 2008, 158

Waardering

Het pand dateert uit de tweede helft van de negentiende eeuw met een kern uit de zeventiende of achttiende eeuw. Leidend voor de waardebeoordeling is de aanwezige beeldkwaliteit die in overeenstemming is met het kleinschalige bedrijfsmatige karakter van de Helmichstraat, de ligging in de rooilijn, alsmede de bewaard gebleven eiken onderdelen van de kapconstructie en de schouw op de begane grond.

Het object Helmichstraat 13 is van algemeen belang voor de gemeente Doesburg vanwege de architectuurhistorische, stedenbouwkundige en cultuurhistorische waarde. Het gebouw is architectuurhistorisch van belang als voorbeeld van een sober en doelmatig vormgegeven, voormalig kleinschalig bedrijfspand, recent verbouwd tot winkel/woonhuis en daterend uit de tweede helft van de negentiende eeuw met belangwekkende hergebruikte onderdelen in het interieur.

Het gebouw is stedenbouwkundig van belang vanwege de schaal en ligging in de rooilijn en de ruimtelijke samenhang met de buurpanden.

Het gebouw is cultuurhistorisch van belang als bewaard gebleven voorbeeld van een kleinschalig bedrijfspand in een secundaire binnenstadsstraat.